

Međunarodno tržište drvnih proizvoda u I polугоđu 1982. godine

Prof. dr DUŠAN OREŠCANIN

UDK 634.07

Prispjelo: 30. srpnja 1982.

Prihvaćeno: 25. kolovoza 1982.

Stručni rad

Sažetak

Stopa ekonomskog rasta u I polугоđu bila je niža nego što se očekivalo. Najveći potrošači drva: stambena izgradnja i industrija nameštaja bili su u stalnim teškoćama. Tek pred kraj polугоđa osetili su se izvesni znakovi oživljavanja konjunktura. No visok kurs dolara, visoke kamatne stope i nejasno držanje proizvođača petroleja čini budući ekonomski razvoj neizvesnim. Do poremećaja na drvnom tržištu nije došlo, jer su veliki izvoznici blagovremeno smanjili proizvodnju, a veliki uvoznici se uzdržavali od preterane tražnje. To je i dovelo do toga da preteranih zaliha nije bilo ni u početku ni na kraju I polугоđa. Tržište građe četinaru otvoreno je već u februaru, odnosno ranije nego prethodnih nekoliko godina. Sovjeti su neočekivano snizili cene i prodali sve što su želeli. Švedani su svoje cene postepeno povećavali, ali ne zbog preterane tražnje nego zbog ograničene proizvodnje. Finci su radije drastično smanjili proizvodnju nego da prodaju po postojećim cenama.

Amerikanci su proizvodnju prilagodili potražnji i tako izbegli veće poremećaje u cenama. Velike austrijske pilane bile su u stalnim teškoćama zbog pada izvoza u Italiju i zemlje Levanta.

Tržište građe liščara, kao i obično, bilo je stabilnije. Cene su uglavnom ostale nepromijenjene.

Na tržištu šperploča cene su lagano rasle pod uticajem rasta kursa dolara. Industrija ploča iverica nije izašla iz teškoće koje joj zadaje višak kapaciteta u Zapadnoj Evropi.

Sa zakašnjenjem od godinu i po, došla je u teškoće i industrija celuloze i papira i kartona. To se odrazilo na osetnom rastu zalihe celuloze kod proizvođača i oštrom padu cena.

Ključne riječi: ponuda i potražnja drvnih proizvoda — piljena građa — međunarodna trgovina — drvene ploče — celuloza i papir

INTERNATIONAL TIMBER AND WOODPULP MARKET IN FIRST SIX MONTHS 1982.

Summary

The rate of economic growth in the first six months was lower from what it had been expected. The biggest consumers of wood: housing construction and furniture industry were faced with permanent problems. Only by the end of first half-year there were certain indications of upward tendency. However, high rate of dollar, high rates of interest and vague behaviour of oil manufacturers make future economic development uncertain.

No disturbances on timber market were noted, because large exporters cut down production on time and large importers held themselves back from exaggerate demand.

For that reason there was no excessive stock at the beginning and at the end of the first half-year. The coniferous sawn timber market has been opened as early as in February, i.e. earlier than in previous several years. The Soviets unexpectedly reduced the prices and sold all they intended to sell. The Swedes were increasing their prices gradually, not because of excessive demand, but because of limited production. The Finns preferred to cut down their production drastically rather than sell at existing prices. The Americans adapted their production to the demand and thus avoided more significant disturbances in the prices. Large Austrian saw-mills were in permanent difficulties because of fall of export to Italy and the Levant countries. The deciduous timber market, as usual, was more stable. The prices, in general, remained unchanged. The plywood market experiences slight growth of prices under influence of dollar rate growth. Industry of chipboard did not overcome the difficulties caused by overproduction in West Europe.

With a delay of a year and a half problems were also noted in the industry of woodpulp, paper and cardboard. It reflected on substantial growth of woodpulp in the manufacturers stocks and big price fall.

Key words: offer and demand of wood products — sawn timber — international trade — wooden boards — woodpulp and paper

1. RAZVOJ OPSTE EKONOMSKE SITUACIJE

Očekivanja o izvesnom oživljavanju privrede u I polугоду nisu se ostvarila. Naročite promene ne očekuju se ni za celu godinu. Stručnjaci OECD-a očekuju stopu rasta bruto društvenog proizvoda u grupaciji od svega 0,5%. No razlike između stopa rasta u SAD i Japanu i zemljama Zapadne Evrope su znatne. Očekuje se da će ona u SAD-u u 1982. g. biti negativna za 1,5%, jer je očekivano oživljavanje privrede u II kvartalu izostalo. Stopa rasta u Japanu kreće se oko 2%, a u zemljama Zapadne Evrope oko 1,5%, odnosno nešto iznad prošlogodišnje. Niska prosečna stopa rasta u grupaciji OECD-a posledica je negativne stope rasta u SAD. Još u jesen je izražena bojazan da zemlje Zapadne Evrope neće moći slediti ekonomski rast u SAD. Dogodilo se suprotno.

U sledećoj godini očekuje se skroman oporavak u zemljama grupacije OECD. Stopa rasta bruto društvenog proizvoda treba da iznosi 2,5%. Do oporavka neće doći u svim zemljama istovremeno. Neizvesnost je vezana i za visoke kamatne stope koje već duže vreme vladaju na tržištu kapitala i za držanje zemalja proizvođača petroleja. Nema izgleda da će u SAD doći uskoro do sniženja kamatne stope. Snažan faktor koji deluje na privredu zemalja Zapadne Evrope je rast kursa dolara. U poslednje vreme postaje sve jasnije da taj rast nije samo posledica visokih kamatnih stopa.

Positivno u razvoju je zaustavljanje inflacije. Ona je u prvom polугоду u zemljama OECD-a iznosila 8 odsto. Očekuje se da će u II polугоду pasti na 7 odsto. U sledećoj godini SR Nemačka, Austrija, Japan, Holandija i Švicarska imaju stopu rasta ispod 5%. Stopu inflacije između 5 i 10 odsto imaju deset zemalja, među njima i SAD. Visok nivo inflacije (između 10 i 15%) imaju Velika Britanija, Francuska, Grčka, Italija, Kanada, Španija, Turska i Portugal.

Nezaposlenost je bila neukrotiva i u I polугоду 1982. g. i u zemljama OECD-a iznosila je 8% (u Jugoslaviji 12%). Ta stopa u II polугоду 1982. g. treba da se spusti na 7%.

Nedostaju podaci o kretanju stope rasta nacionalnog dohotka u SSSR-u i zemljama Istočne Evrope. Evidentno je, međutim, da stopa rasta nije imuna od uticaja privrednih kretanja na Zapadu. Verovatno je da prosečna stopa rasta nacionalnog dohotka neće preći 2% u 1982. g. Nepovoljno na prosečnu stopu rasta delovace i negativna stopa u Poljskoj i privredne teskoće u kojima se nalazi Rumunija.

2. TRŽIŠTE DRVNIH PROIZVODA

Opšta ekonomska situacija imala je uticaja na razvoj na drvnom tržištu. Ono se nije razvijalo onako kako se očekivalo u jesen 1981. g. Usporena

stambena izgradnja i poteškoće u plasmanu nameštaja imali su negativan uticaj na tržište piljene građe i nekih vrsta ploča u mnogim zemljama. Opšte slabljenje konjunktore dovelo je u teskoće industriju celuloze i papira.

Tržište piljene građe četinarara otvoreno je ranije nego prethodnih godina uz neočekivano sniženje cena, koje su izvršili Sovjeti. Cene su snižavali i Austrijanci. Zbog smanjenja proizvodnje, Skandinavci su nastojali da povise cene, što im je i uspelo. Blagovremenim smanjenjem proizvodnje izbegnut je poremećaj na tržištu piljene građe četinarara u Severnoj Americi.

Na tržištu piljene građe lišćara iz umerene zone ponuda i potražnja su uglavnom bile uravnotežene, a cene stabilne. Na tržištu trupaca i piljene građe iz Zapadne Afrike potražnja je bila slaba u celom prvom polугоду, a cene pod pritiskom. Kao i ranije, izuzetak su bile neke najpopularnije klasične vrste. Cene trupaca u Jugoistočnoj Aziji pale su svuda osim na Filipinima. Potražnja piljene građe iz ovog regiona u I kvartalu bila je slaba. U II kvartalu, zbog nedostatka trupaca, izvoznici nisu mogli da udovolje rokovima isporuke.

Tržište ploča bilo je prilično nejasno. Za razliku od ostalih drvnih proizvoda, cene šperploča su blago povišene. Osnovni razlog za to je rast kursa dolara, pa na osnovu toga i cena šperploča koje se u Evropu uvoze iz Jugoistočne Azije i Severne Amerike. Tržište ploča iverica je i dalje bilo depresirano zbog prekapacitiranosti evropske industrije.

Sa zakašnjenjem od godinu i po dana došlo je do teskoća na tržištu celuloze i papira i do pada cena.

2.1. Piljena građa četinarara

Zahvaljujući niskim zalihama u celom lancu distribucije, tržište piljene građe četinarara otvoreno je ranije nego prethodnih godina. Ono je usledilo prvom sovjetskom ponudom u Velikoj Britaniji. Već krajem januara »Eksportles« je ponudio 370.000 m³, od čega 110.000 m³ jele/smrče po sledećim cenama za m³ u funtama, CIF (u zagradi poslednje prošlogodišnje cene):

Bor/ariš, u/s	106 (111)
Bor/ariš, IV kl.	83 (89)
Bor/ariš, V kl.	57 (60)
Jela/smrča, u/s	78 (83)
Jela/smrča, IV kl.	74 (79)
Jela/smrča, V kl.	57 (60)

Građa iz oblasti Crnog mora bila je za 4 funte skuplja za u/s, a jeftinija za 5 funti za IV kl. i 3 funte za V kl.

U deviznoj klauzuli predviđen je odnos 1 funta = 10,50 šv. kr.

Kod ovog smanjenja cena uzet je u obzir viši kurs funte u odnosu na švedsku krunu. Tako obračunato u švedskim krunama cene jele/smrče iznosile su 819 šv. kr. CIF, prema ranijim švedskim cenama od 900 šv. kr. FAS ili 1113 šv. kr. CIF.

Sovjeti su želeli da u Velikoj Britaniji prodaju oko 1,3 miliona m³. Odziv na prvu sovjetsku ponudu bio je izvanredan. Umesto ponuđenih 370.000 m³, prodano je 900.000 m³.

U cilju upoređenja navešćemo razvoj sovjetskih cena u Velikoj Britaniji u funtama CIF

	Jela/smrča	Bor/ariš
	kvalitet u/s	
1977. g., april	87	113
1978. g., april	70	92
1979. g., mart	89	111
1980. g., mart	108	126
1981. g., maj	83	111
1982. g., januar	70	106

Prva sovjetska ponuda u Velikoj Britaniji izazvala je konsternaciju u Skandinaviji. Sovjeti su snizili cene upravo u momentu kada su Skandinavci pokušali da ih povise. No odziv na sovjetsku ponudu pokazao je da su Sovjeti i ovaj put pogodili prave cene u pravo vreme.

U februaru Sovjeti su podneli svoje prve ponude u SR Nemačkoj, Holandiji i Francuskoj. U SR Nemačkoj ponuđeno je 200.000 m³. Cene su snižene u odnosu na one u februaru i junu 1981. g., ali su nešto povišene u odnosu na cene u oktobru 1981. g. Tada su, naime, one posle devalvacije švedske krune bile manje u markama za iznos devalvacije. Npr. cene jele/smrče, 200 mm i šire, svih debljina, kvaliteta u/s iznosile su u maju 1981. g. 445, u junu 410, a u oktobru 350 DM/m³, FAS. U stvari, švedska kruna je u odnosu na marku početkom jeseni devalvirala za 12,7 odsto, što se na osnovu devizne klauzule moralo odraziti na cenama. Na osnovu tih cena, sovjetske cene u februaru 1982. g. bile su, zavisno od kvaliteta i specifikacija, za 2—12 odsto više od cena koje su bile snižene posle devalvacije krune i revalvacije marke. Mada Nemci nisu bili zadovoljni ovim cenama, odziv je bio iznad očekivanja. Na osnovu ove ponude zaključeno je do kraja aprila oko 550.000 m³.

Polovinom februara Sovjeti su u Holandiji ponudili 79.000 m³.

Cene su bile sledeće u hol. forintama za m³, CIF:

	1982. g.	1981. g.
	februar	februar
Jela/smrča, u/s		
200 mm, 38 mm	420	495
IV kl., 50 mm	360	440
V kl.	340	430

U deviznoj klauzuli predviđen je kurs: 100 šv. kr. = 45 hol. forinti.

Istovremeno došlo je do prve sovjetske ponude u Francuskoj. Cene su, takođe, snižene u odnosu na prošlogodišnje cene, a ponuđeno je 209.000 m³.

Cene su bile sledeće u fr. francima za m³, CIF:

	1982. g.	1981. g.
	februar	februar
Borovina, u/s	1170	1240
Borovina, IV kl.	890	930
Jela/smrča, u/s	920	950
Jela/smrča, IV kl.	835	870
Mešano, V kl.	650	690

U deviznoj klauzuli kurs franka je takođe bio vezan za kurs švedske krune.

Sovjeti su i u Italiji podneli novu listu cena u dolarima. U stvari u 1981. godini važile su cene iz 1980. g. No u II polугоду je odobren rabat od 12% a kurs dolara određen sa 1 dolar = 880—920 lira, prema stvarnom tadašnjem kursu od 1 dolar = 1250 lira. Tako su, npr., cene uske prizmirane građe, 18—24 mm, 4,25—6,50 m, I/IV kl. 135, a V kl. 128 dolara, FOB Novorosijsk. Odgovarajuće cene u 1980. g. iznosile su 200, odnosno 186 dolara. Sniženje cena je znatno. Na ovaj način Sovjeti se nadaju da će u Italiju prodati 500.000 m³ građe.

Zbog dobrog prijema sovjetskih ponuda i prodaje znatno većih količina od ponuđenih, očekivale su se i druge sovjetske ponude.

U junu su Sovjeti u SR Nemačkoj ponudili 50.000 m³, uz povišenje cena od 10—15%.

Istovremeno ponuđeno je Velikoj Britaniji 70.000 m³. Povišenje cena bilo je umerenije i iznosilo je 7—11%. Cene su došle na nivo nešto viši nego što je bio u proljeće 1981. g. Praktički to znači da je sniženje cena u prvoj ponudi ne samo anulirano nego da su cene još i povišene za 2—4 funte po m³. No pošto se radi o neznatnim količinama, to na prosečan nivo sovjetskih cena u 1982. g. neće imati gotovo nikakav uticaj.

Šveđani i Finci su imali sasvim drukčije držanje od Sovjeta. Upravo Šveđani su posle devalvacije u septembru imali vrlo uspešne prodaje. Želeli su da odmah koriguju cene za iznos devalvacije, ali im to nije odmah uspelo. Njihovo čvrsto držanje nije bilo posledica rasta potražnje na međunarodnom tržištu nego smanjenja proizvodnje. Šveđani su već u prvom kvartalu prodali sve što su mogli da isporuču u I polугоду. Do kraja maja prodali su 4,17 miliona m³ prema 2,76 miliona m³ u istom periodu prethodne godine. Šveđanima je uspevalo da u toku prvog polугода postepeno povišavaju cene, mada su se kupci, naročito u Velikoj Britaniji, tome odupirali. Krajem januara oni su za borovinu, u/s, 175 mm, tražili

1175, a za jelu/smrču, u/s, 44 x 100, 900—930 šv. kr., FAS. Krajem januara za borovinu, 175 mm, u/s, tražili su 1200—1225 šv. kr., a za jelu/smrču, 44 x 100, 980—1000 šv. kr. Ove su cene i postizali na tržištu. Upravo ovo čvrsto držanje Šveđana bilo je razlog odluci Sovjeta da povise cene u svojim drugim ponudama.

Uspjeh Finaca je bio mnogo manji. Prodaje su bile slabije nego prethodne godine. Do kraja aprila prodali su svega 1,705.000 m³, prema 2,106.000 m³ u istom periodu 1981. g. Do kraja maja izvezli su svega 1,996.000 m³, prema 2,149.000 m³ 1981. g. Ne očekuje se da će u 1982. g. izvesti jednaku količinu kao u 1981. g. (5,379.000 m³). Do pada izvoza će naročito doći u drugom polугоду zbog jakog smanjenja proizvodnje.

Mnoge pilane, pa i male, koje to ranije nisu radile, dale su godišnje odmore već u junu. Oni su trajali 4—6 nedjelja. Finci su se već na početku godine odlučili da smanje proizvodnju, jer im prodajne cene ne pokrivaju troškove proizvodnje. Nadali su se da će u jesen moći da postignu zadovoljavajuće cene, jer tada Sovjeti i Šveđani neće imati ništa da nude.

Izvoznici iz Austrije neprestano su bili u teškoj situaciji, a cene pod pritiskom. U godinama visokog izvoza sagrađeno je niz novih kapaciteta koji mogu da rentabilno posluju samo uz puno iskorišćenje. Sada to nije moguće zbog slabljenja potražnje u Italiji, na koju otpada dve trećine Austrijskog izvoza. Zemlje Levanta, zbog slabijih prihoda od petroleja, nisu više tako veliki kupci kao ranije. To je naročito pogodilo velike izvoznike iz Austrije.

Visoke kamatne stope u SAD dovele su do oštrog pada stambene izgradnje. Početkom godine građeno je oko 900.000 stanova, što je najniži posleratni nivo. Tek u maju taj broj je blago prešao jedan milion. Posljednjih godina prosečno je godišnje građeno 1,600.000 stanova. Bilo je godina kada se taj nivo približilo i cifri od dva miliona. Cene u Severnoj Americi su slabile, ali je to kod izvoza bilo kompenzirano rastom kursa dolara. Dobra strana američke drvne privrede je u tome što se ponuda brzo prilagođava potražnji. Na taj način se izbegavaju poremećaji u cenama.

I pored zadovoljavajućih prodaja u nekim zemljama pred kraj I polугода, u svim zemljama izvoznicama nametala se potreba prilagođavanja ponude potražnji. U Finskoj, npr., jedan deo pilana je bio zatvoren, a jedan deo radio 4 dana u nedelji. Da bi se ponuda prilagodila potražnji i održao postignuti nivo cena, proizvođači su se odlučili na produženu letnju pauzu. Šveđani, umesto uobičajene 4 nedelje, neće raditi 6—8 nedelja, a Finci 6—12 nedelja. I Finci i Šveđani se nadaju da će u jesen postići više cene. Austrijanci su ranje obustavljali proizvodnju u vreme velikih snegova u januaru, eventualno polovinom februara. Sada će

to učiniti u vreme leta i obustaviti proizvodnju za najmanje 3 nedelje. U Severnoj Americi su produženi letnji odmori, naročito na zapadnoj obali SAD i u Britanskoj Kolumbiji. I pored brzog prilagođavanja ponude potražnji, kolebanja cena u Severnoj Americi su veća i češća nego u Evropi.

U zemljama izvoznicama je krajem polугода vladalo ubeđenje da cene dalje neće padati. Kod izabranih specifikacija cene će čak rasti. Zbog visokih kamatnih stopa, prema mišljenju uvoznika, kupovaće se i dalje ono što je najnužnije potrebno, odnosno izbegavaće se stvaranje visokih zaliha.

2.2. Građa lišćara

Na tržištu građe lišćara nije bilo fluktuacija kao kod četinarara. Već za vreme licitacija koje su održane u Francuskoj u toku prošle jeseni videlo se da će doći do zatišja potražnje piljene građe lišćara iz umerene zone. Cene hrastovih trupaca bile su niže za oko 10—15% nego prethodnih godina, cene bukovih trupaca su bile snižene samo za oko 5% ili su ostale nepromenjene. Pad cena trupaca je bio posledica visokih zaliha piljene građe u Francuskoj i SR Njemačkoj. Zalihe su porasle i zbog visokog uvoza građe hrasta iz SAD. Tada je po prvi put u SR Nemačku bilo uvezeno više hrastovine iz SAD nego iz Francuske. U toku 1981. g., zbog rasta kursa dolara, jako je smanjen uvoz iz SAD. Pošto je pala mogućnost izvoza u Evropu istovremeno s padom potražnje u SAD, došlo je do pada proizvodnje u SAD. Na taj način je izravnana ponuda i potražnja i održan nivo cena.

Početkom II kvartala uvoznici u SR Njemačkoj i Belgiji počeli su ponovo da pokazuju više interesa za američki hrast, i beli i crveni. No nagli porast kursa dolara pred kraj I polугода ponovo je doveo do zastoja uvoza u Evropu. Pao je naročito uvoz u Belgiju i Francusku zbog devalvacije belgijskog i francuskog franka. Zbog rasta kursa dolara, porasla je potražnja crvenog hrasta, jer je beli hrast postao previše skup.

Cene crvenog hrasta za 5/4" u junu su iznosile 1120—1140 SAD dolara za 1000 board-stopa. Cene građe kvaliteta common iznosile su 700 dolara za 1000 board-stopa, CIF.

Rast kursa dolara i nepromenjene cene dale su šansu evropskim izvoznicima građe hrasta. Cene su se pre tog kretale na nivou iz 1980. g.

Cene hrastovine u SR Nemačkoj iznosile su u junu za klasu I, 1—1½ prirodno sušenu, zavisno od debljina, 1100—1300 DM, za klasu II 900—1000, klasu III 650—800 DM za m³ fco pilana. Građa za parkete, sveže piljena, prodavala se po 160—170 DM po toni. Cene su bile za 8—10% niže od cena prethodne godine. Upravo u celom I polугоdištu bilo je izvesnih teškoća u plasmanu piljene građe hrasta, naročito slabijeg kvaliteta.

Zbog zastoja u plasmanu nameštaja domaće proizvodnje, zalihe građe hrasta u Francuskoj bile su više od normalnih, a cene su bile pod pritiskom. Posle devalvacije franka i revaloracije marke porastao je izvoz u SR Nemačku.

Potražnja bukove piljene građe dobrog kvaliteta bila je u toku I polugođa zadovoljavajuća. Najživlje uvozno tržište bila je Španija. Španci su najviše interesa pokazivali za nemačku bukovinu. Bukova piljena građa A kl., parena, prodavana je po 500 DM, neparena B kl. po 380—400 DM fco pilana. Cene bukove građe za ramove bile su niže u junu nego prvih meseci. Cene fco Cobourg iznosile su 240—250 DM.

Najveći se deo u Španiji prodaje kao A/B kl., odnosno I kl. po 430 i B kl., odnosno II kl. po 380 DM.

U II kvartalu uvoznici u Španiji pokazivali su veći interes za jugoslavensku bukovinu. Rumuni su prodali u Španiju po cenama približno nemačkim 25.000 m³. Prodaje su izvršene na bazi pezosa.

Britansko tržište bukove građe bilo je mirno u toku celog prvog polugođa. Tražena je građa dobrog kvaliteta. Za građu specijalnih dimenzija plaćane su dobre cene. Najveći udeo na tržištu imali su izvoznici iz Francuske. Za izvoznike iz SR Nemačke tržište je postalo neinteresantno zbog niskih cena. Za bukove kladarke B kl. Britanci su nudili Nemcima 240 DM za m³ FOB brod na Rajni. Ove cene su Nemcima bile neprihvatljive.

Potražnja u Italiji bila je prilično nezadovoljavajuća. U prvim mesecima veći interes za ovo tržište pokazivali su izvoznici iz SR Nemačke. U toku II kvartala, zbog pada prodaje u SR Nemačkoj, u teškoće su došli proizvođači stolica u Severnoj Italiji. Istovremeno s padom izvoza stolica, pušten su u pogon novi mali kapaciteti. U junu su fabrike radile 4 dana u nedelji, a neke su nedeljama bile zatvorene.

Posle devalvacije franka Francuzi su u Španiji i Velikoj Britaniji mogli nuditi za 10% jeftinije od ranijih cena. Pokazivali su i veći interes za izvoz u Italiju, ali im, zbog devalvacije lire, cene nisu bile privlačne.

Potražnja bukove građe u području Mediterana bila je nešto življa nego u 1981. g., ali veći interes za ovo tržište pokazivali su Rumuni. Oni u ovo područje izvoze dobro manipulisanu i suhu građu, ali, kao i obično, kasne s isporukama.

Potražnja i trupaca i piljene građe afričkih vrsta bila je slaba u toku celog I polugođa. Uvoznici u Evropi su želeli da zbog visokih kamatnih stopa smanje zalihe na minimum i uštedeli su se od kupovine. No ni izvoznici nisu navaljivali s ponudama. To je dovelo do toga da su cene uglavnom ostale nepromenjene u celom I polugođu. Naravno, kao i uvek, bilo je izuzetaka. Povremeno je

dolazilo do oskudice dobrih furnirskih trupaca najpopularnijih vrsta, a cene su bile čvrste. Kolebanje kursova dovelo je do toga da su cene bile neujednačene. Rast kursa dolara učinio je izvoznike iz Libenije manje konkurentnima u odnosu na izvoznike iz zemalja zone franka, naročito posle devaloracije franka.

U sektoru furnirskih trupaca najviše je interesa bilo za sapeli, tiamu i makore, a kod pilanskih za trupce sipoa, doussiea, sambe /ayousa i nešto manje sapelia. Pošto su Gabon i Ekvatorijalna Afrika prodali znatne količine trupaca okoumea u Taiwan i Južnu Koreju, porastao je interes za trupce khye/acajoua. Interes za trupce iroka bio je dosta ograničen. Isto tako i za trupce limbe.

Ponuda i potražnja piljene građe proizvedene u Africi bila je uglavnom uravnotežena. Najviše je tražena građa sipoa, sapelia, sambe, limbe i acajoua. Ponuda građe specijalnih dimenzija bila je često veća od potražnje, a cene pod pritiskom.

Krajem I polugođa zalihe i trupaca i rezane građe u zemljama uvoznicama u Evropi pale su na minimum. Pala je i ponuda, jer su mnogi koncesionari zbog pada potražnje još prošle godine obustavili proizvodnju. Pored toga kišna sezona bila je duža nego obično. Nedostatak deviza doveo je do toga da su železnice i putovi u lošem stanju. Za kamione nema rezervnih delova. Zbog otežanog transporta mnogo drva propada. Troškovi izrade i transporta neprestano rastu. To sve dovodi do smanjenja ponude. Zbog toga treba očekivati da će u jesen ponuda biti manja od potražnje. To tim pre što su i zemlje u regionu Mediterana u I polugođu kupovale manje nego ranije. Manje belih vrsta kupovale su Italija, Španija i Alžir.

Poznate tradicionalne vrste u Obali Slonovače i Gani se više neće moći dobiti. Kamerun, Gabon, Libenija, Centralnoafrička Republika i Zair neće moći da zadovolje potražnju.

Razvoj na tržištu u Jugoistočnoj Aziji bio je nešto drukčiji nego u Zapadnoj Africi.

Potražnja građe (uglavnom merantija i lauana) u prvom kvartalu bila je slaba, a cene u padu. U II kvartalu potražnja rezane građe je porasla, ali pilanari nisu imali dosta trupaca. Zbog toga su isporuke zakašnjavale i po dva meseca. U II kvartalu rastle su i cene. Naročito su oštro porasle cene ramina (za više od 30 odsto). Rast cene piljene građe merantija i lauana naterao je proizvođače građevinske stolarije u Evropi da potraže zamenu u afričkim vrstama. Uglavnom u tu svrhu se koristi iroko koji se kupuje u zoni franka. Poslednje cene GMS građe iznosile su 1100, građe iz Penanga 1145—1180, građe fiksnih dimenzija iz Penanga 1160—1170, četvrtaca 1140—1190 malezijskih dolara za tonu.

Tržište trupaca u ovom regionu zavisi uglavnom od potražnje u Japanu, koja je fluktuirala u poslednjih nekoliko meseci, i potražnje velikih proizvođača šperploča u Južnoj Koreji i Taiwanu. Fabrike u Južnoj Koreji su imale stalno problema sa nabavkom trupaca, jer su Filipini gotovo smanjili izvoz na najmanju meru, a Indonezija smanjuje izvoz iz godine u godinu. Cene trupaca lašana sa Filipina porasle su na 150—160 dolara FOB Davao, prema 145—155 dolara u januaru. Cene trupaca u Indoneziji imale su drakčija kretanja. Cene trupaca ramina FOB Balikpapan iznosile su u junu 105—110 dolara, prema 135—145 dolara u januaru. Cene trupaca merantija FOB Samarinda iznosile su 110—115 dolara, prema 130—135 dolara u januaru. Slična kretanja imale su i cene trupaca iz ostalih luka Indonezije. Cene trupaca lašana u Sabahu pale su sa 122—127 dolara u januaru na 107—110 dolara u junu. Cene trupaca u Salahu pale su za svega 2 dolara po m³. Ovo kretanje cena teško je objasniti nekim statističkim podacima jer su oni nejasni. Npr., prema japanskim podacima, iz Filipina je u I kvartalu uvezeno 1,400.000 m³, a prema filipinskim podacima izvezeno je svega 400.000 m³. To znači da je 1 milion m³ utovareno bez kontrole filipinskih vlasti.

2.3 Furnir

Industrija i trgovina furnirom nalazile su se u I polугоду u nezavidnoj situaciji. Makaze između proizvodnih troškova i prodajnih cena furnira gotovo su se sasvim zatvorile. Izlaz iz ovakve situacije bilo je teško naći. Na jednoj strani, najveći potrošač furnira, industrija nameštaja, nalazila se u konjunktumnoj krizi, a na drugoj strani, javlja se veći višak kapaciteta. Takova situacija vlada od aprila, jer je u I kvartalu potražnja bila još zadovoljavajuća. U II kvartalu tražen je nameštaj visokog kvaliteta koji se proizvodi u malim serijama. Proizvodnja nameštaja masovne proizvodnje, gde se troši najviše furnira srednjeg kvaliteta, bila je slaba. Interesantno je da je i pored pada upotrebe furnira u proizvodnji kuhinja pad potrošnje furnira bio manji od pada potrošnje nameštaja.

Pad aktivnosti u stambenoj izgradnji doveo je i do pada potrošnje furnira u industriji koja se bavi enterijerima. Nema izgleda da će se situacija u ovome sektoru popraviti pre 1984.

Potrošnja furnira za saniranje starih zgrada bila je dobra, ali ipak manja nego ranijih godina.

Situacija nije bila ružičasta ni u pogledu nabavke trupaca. Oskudica trupaca u Severnoj Americi bila je izrazita. Proizvodnja trupaca pala je za 30% i to ne samo zbog pada potražnje piljene građe nego i zbog duge i oštre zime. Naravno, zbog pada proizvodnje trupaca, bio je manji i napad furnirskih trupaca. To se naročito odnosilo na beli hrast i trešnju, ali i na crveni hrast. Zbog veće potražnje, cene furnirskih trupaca crvenog hrasta

povišene su za 20%. Pored ovog, dolazi još i rast kursa dolara. To znači da fabrike furnira moraju da za trupce plate više nego ranije. Oni koji se odluče da uvoze gotovi furnir moraju i za njega da plate više nego ranije. Ni proizvođači furnira ni trgovci nisu sigurni da će više plaćene cene moći da bez otpora prebace na potrošače. Proizvođači i trgovci u Evropi smatrali su da cene furnira treba povisiti za 20%. Da li će im to uspeti, videće se tek u septembru. Verovatno je da će to za furnir visokog kvaliteta biti moguće, ali ne i za furnir srednjeg i slabog kvaliteta.

Poslednjih meseci je porasla potražnja furnira crvenog hrasta u industriji građevinske stolarije i ploča i u proizvodnji soba za spavanje. Zbog porasta upotrebe svetlog furnira porasla je potražnja jasenovog, javorovog i brezovog furnira. Furnir četinaru je imao veliku primenu u proizvodnji soba za spavanje.

U jesen treba očekivati i rast cena furnira crvenih afričkih vrsta jer će i cene trupaca porasti.

2.4 Ploče

Na tržištu šperploča situacija se menjala u toku polугода. Ona nije bila ista u Severnoj Americi i u Evropi. U Severnoj Americi, naročito SAD, u prvim nedeljama proizvodnja šperploča je morala biti znatno smanjena zbog pada stambene izgradnje. Velik dio fabrika je morao obustaviti proizvodnju. Potražnja je oživela već u I kvartalu zbog prodaja na osnovu bescarinskog kontingenta u okviru zemalja Evropske ekonomske zajednice. Nakon ispunjenja bescarinskog kontingenta potražnja je pala. Upravo carina od 12,5% i visok kurs dolara učinili su američke ploče skupim za evropske potrošače. U vreme prodaja u okviru bescarinskih kontingenata cene su bile sledeće za 100 kvadratnih stopa, CIF luke Zapadne Evrope u dolarima:

	Južni žuti bor	Duglazija
3/8"	180	193
1/2", 3 lista	230	240
1/2", 4 lista	234	258
5/8", 4 lista	279	310
3/4", 5 listova	341	390

I pored slabije potražnje, naročito u građevinarstvu, cene šperploča su u celom I polугоду imale tendencu rasta. To je bila posledica rasta kursa dolara, pa i cena ploča uvezenih iz Severne Amerike i Jugoistočne Azije. Ta činjenica je dala prostora i proizvođačima u Evropi da povećavaju cene.

Pred kraj polугода potražnja je pala. Skladišta uvoznika su bila dobro snabdevena. Doduše isporuke iz zemalja Jugoistočne Azije su kasnile jer su proizvođači u Taiwanu, Južnoj Koreji, a i Sin-

gapuru i Maleziji, imali problema s nabavkom trupaca. Čak nisu imali dovoljno trupaca ni proizvođači na Filipinima. Indonezija je počela da nudi veće količine šperploča ali uvoznici nisu zadovoljni ni merama (8 x 4 stope) ni kvalitetom.

Cene ploča uvezenih iz Jugoistočne Azije u SR Nemačkoj iznosile su za ploče od 4 mm, IF 20 4,60—4,80 DM/m², AW 100 5,30—5,60 DM. Cene su poslednjih nedelja rasle zbog rasta kursa dolara. Proizvođači u Francuskoj traže za ploče IF 20, 4 mm, 5,60 DM, a za AW 100 traže 6,00 DM.

Finci su 1. aprila povišili cene za 5%. Tržište je ove cene prihvatilo i u junu su one ponovo povišene za 7,5%. Sada cene ploča iznose: klasične ploče, cene po listi + 10%, ploče za oplatu, cene po listi + 5%.

Tržište je i ove cene prihvatilo i proizvođači nameravaju da ih dalje poviše u oktobru.

Pred kraj polугоđa razvoj cena u SAD nije bio isti kod ploča iz južnog bora i ploča iz duglazije. U junu su cene ploča iz južnog bora bile više od cena iz duglazije. Upravo cene ploča 5/8" iz pet listova, CDX, iznosile su 330—350 dolara za 1000 kvadratnih stopa, CIF luke zapadne Evrope. Iste ploče iz duglazije nuđene su po 280—290 dolara. CIF.

Francuzima nije uspjelo da poviše cene borovim šperpločama.

Italijani su ceiba-fromager ploče u SR Nemačkoj prodavali po 4,80—5 DM, a Grci po 5,03 DM. Istovremeno cene francuskih gabon-ploča iznosile su 5,50—5,65 DM.

Tržište ploča iverica bilo je i u I polugodištu 1982. g. depresirano. Osnovni problem je bio višak kapaciteta. Proizvođači su prestali biti u nedoumici da li je bolje spustiti cene i bolje iskoristiti kapacitete ili ograničiti proizvodnju i održati ili povišati cene. Uglavnom su dolazili do zaključka da snižavanje cene ne bi povećalo prodaju. Kroz celo I polугоđe konkurencija između fabrika unutar zemalja Zapadne Evrope i na međunarodnom tržištu bila je oštra. Kao i uvek, najveći uspeh su imali proizvođači iz Belgije, naročito posle devalvacije franka.

Situacija u industriji ploča iverica nije bila jednaka u svim zemljama. Najteža je bila u SR Nemačkoj. U toku I polугоđa, naročito pred kraj I kvartala, bilo je pokušaja podizanja cena (Belgija, Luksemburg, Švajcarska, Austrija, SR Nemačka), ali veliki potrošači u SR Nemačkoj povišenje cena nisu prihvatili ni do kraja polугоđa.

Krajem polугоđa zalihe su u SR Nemačkoj iznosile 600.000 m³ što je jednako potrošnji od 1½ mesec. Ne može se očekivati smanjenje zaliha u toku leta.

Industrija nameštaja i industrija enterijera radile su u II kvartalu sa 30 odsto kapaciteta. To znači da se moglo potrošiti samo 30 odsto moguće proizvodnje.

I pored slabe potražnje, došlo se do ubeđenja da će se cene morati povišati. Trgovina se tome opire, ali veliki potrošači, naročito industrija nameštaja, teško pristaju da se cene pomeraju na više. Ipak, najveći deo potrošača je krajem polугоđa plaćao cene koje su za 6—8% bile više od cena početkom godine.

Rumunjske cene ploča od 19 mm u Italiji iznosile su 115.000 lira za m³ fco granica. Cene E-1 ploča najboljeg kvaliteta (Novopan), 19 mm, u SR Nemačkoj su iznosile 7 DM, E-2 6,30—6,50, u južnoj Nemačkoj 6 DM za m². Cene ostalih ploča iverica kreću se od 5,60—6,40 DM/m². Neki proizvođači su davali rabate i tako spustili cene ispod nivoa pre povišenja cena u martu. Sličan razvoj cena imale su i ploče obložene fenolom. Cene su se kretale od 8—8,50 DM/m². Cene oplemenjenih, naročito belih ploča, bile su još nepovoljnije. One su se kretale od 8—11 DM/m² za ploče od 19 mm. No bilo je prodaja i ispod 8 DM.

Najveći pritisak na cene činili su izvoznici iz Francuske, naročito posle devalvacije franka. Zbog slabe domaće potražnje aktivirali su se više nego ranije i izvoznici iz SR Nemačke. No u Francuskoj nisu bili konkurentni u cenama, a Italija je smanjila uvoz zbog teškoća u koje je zapala industrija nameštaja.

Situacija na tržištu panelploča bila je teška zbog stalno slabe aktivnosti u industriji enterijera. Kapaciteti su slabo korišćeni. Prosečne cene ploča od 19 mm u SR Nemačkoj su iznosile oko 16 DM za m².

Tržište ploča vlaknatica u I polугоđu bilo je stabilno, a cene se nisu menjale u odnosu na one iz II polугоđa 1981. g.

2.5. Celuloza

Na tržište celuloze i papira nisu uticali faktori koji su uticali na tržište piljene građe i ploča, a to su: stambena izgradnja i industrija nameštaja. Zbog toga je do teškoća u ovoj industriji došlo sa zakašnjenjem od godinu i po. Jače su se osjetile tek krajem 1981. g.

Tržište celuloze bilo je stabilno 18 meseci i cene se nisu menjale. Tek oktobra 1981. g. došlo je do promena cena na više, i nakon izvesnog kolebanja cene su utvrđene na 580 dolara za tonu, CIF, za beljenu sulfatnu dugovlaknastu celulozu. Slično povišenje učinjeno je i kod ostalih vrsta celuloze. Već krajem godine došlo je do pada potražnje, i cene za I kvartal 1982. g. nisu bile utvrđene. Zvanično su ostavljene stare cene, ali praktično one su postepeno padale sve do kraja I polугоđa.

I pored jakog ograničenja proizvodnje i u Skandinaviji i Severnoj Americi, samo u maju zalihe su u koncernu Norscan porasle za 100.000 tona i dostigle su nivo od 2 miliona tona. Cene su bile

u padu. Doduše taj pad proizvođači u Skandinaviji nisu osjetili zbog rasta kursa dolara. Do kraja I polugodišta bilo je prodato vrlo malo za III kvartal. Finci su beljenu dugovlaknastu sulfatnu celulozu prodavali zvanično po 520 dolara, minus rabat od 10,15 do 20 dolara. To znači da su cene pale daleko ispod cena pre povišenja u oktobru 1981. g. (545 dolara). Šveđani su istu celulozu prodavali po 500 dolara za tonu, CIF. Cene brezove celuloze pale su na 460 dolara. Zvanične cene eukaliptusove celuloze iznosile su 470 dolara, a prodavana je po 20 do 30 dolara jeftinije.

Proizvođači liščarske celuloze nalazili su se pod stalnim pritiskom kupaca koji su tražili niže cene. Proizvođači brezove i eukaliptusove celuloze su nekako izdržali pritisak, ali su proizvođači

mešane liščarske celuloze bili prisiljeni da spuste cene na 420, pa i 400 dolara za tonu CIF.

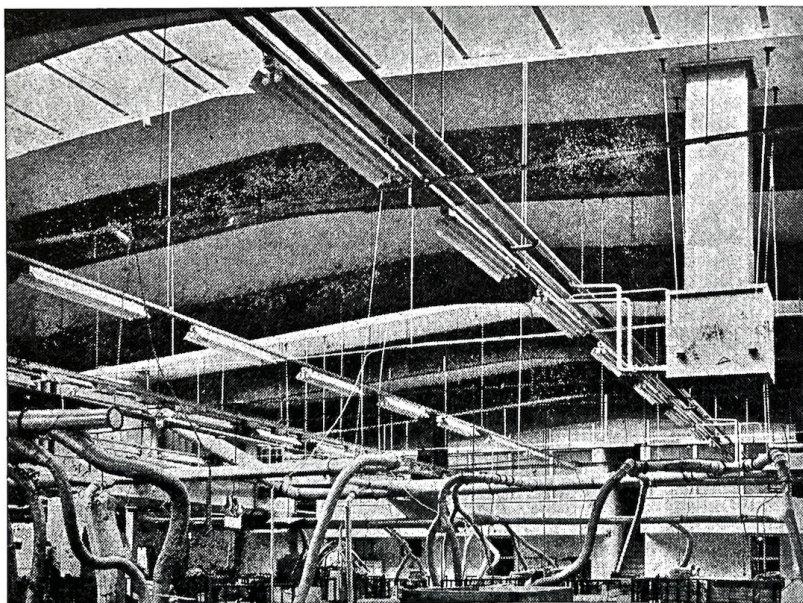
Finci su cene beljene sulfitne celuloze, koja nema naročitog značaja na tržištu, spustili na 485 dolara. Amerikanci su cene celuloze iz južnog bora snizili na 460 dolara, tona, CIF. Za nebeljene vrste nije uopšte bilo kupaca.

Cene drvenjače kretale su se za nebeljene vrste 300 dolara, 70 GE 340, 75 GE 360 i 80 GE 380 dolara tona, CIF.

LITERATURA:

- [1] OREŠČANIN, D.: Međunarodno tržište drveta, celuloze i papira. Privredni pregled br. 7215, 7234, 7255, 7274, 7292, 7322 i 7341/1982.
- [2] OREŠČANIN, D.: Međunarodno tržište drveta, celuloze i papira. »Drvarski glasnik« br. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7/1982.

INVESTITORI povjerite svoje probleme stručnjacima

Specijalizirana projektantska organizacija za drvnu industriju nudi kompletan projektni inženjering sa slijedećim specijaliziranim odelima:

Tehnološki odjel

Odjel za nisku gradnju

Odjel za visoku gradnju

Posebna skupina arhitekata

Odjel za energetiku i instalacije

Odjel za programiranje

Izrađujemo također nove proizvodne programe, zajedno s tehnologijom i istraživanjem tržišta.

Naši stručnjaci su Vam uvijek na raspolaganju.

BIRO ZA LESNO INDUSTRIJU

61000 Ljubljana, Koblarjeva 3

telefon 314052